

چکیده ملاک‌های تشخیصی DSM-5-TR

مؤلف

انجمن روان‌پزشکی آمریکا

ترجمه

دکتر فرزین رضاعی

استاد روان‌پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر ابوذر گل‌ورز

دکترای روان‌شناسی

دکتر مرتضی نقی‌پور

دکترای روان‌شناسی سلامت

دکتر فرهاد شاملو

استادیار روان‌پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی قزوین

دکتر ژانت هاشمی‌آذر

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

میترا علیزاده

کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی

دکتر فاطمه هداوندخانی

دکترای روان‌شناسی

دکتر محمد منایی

متخصص روان‌پزشکی

دکتر علی فخرایی

متخصص روان‌پزشکی

دکتر سمیرا وکیلی

دکترای روان‌شناسی

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

واحد علوم و تحقیقات تهران

دکتر آتوسا فرمند

متخصص روان‌پزشکی

علی نیلوفری

کارشناس ارشد مشاوره خانواده

مدرس دانشگاه

فهرست

پیشگفتار ۷

طبقه‌بندی DSM-5-TR ۸

بخش اول: اصول DSM-5-TR ۶۹

چگونگی استفاده از دستنامه ۷۱

ملاحظات احتیاطی مربوط به استفاده از DSM-5 در موارد پزشکی قانونی ۸۷

بخش دوم: ملاک‌ها و کدهای تشخیصی ۸۹

اختلالات عصبی‌رشدی ۹۱

طیف اسکیزوفرنیا و سایر اختلالات روان‌پریشانه ۱۲۲

اختلال دوقطبی و اختلالات مرتبط ۱۴۴

اختلالات افسردگی ۱۷۷

اختلالات اضطرابی ۲۰۳

اختلال وسواسی‌جبری و اختلالات مرتبط ۲۲۰

اختلال‌های مربوط به سانحه و عوامل استرس ۲۳۳

اختلالات تجزیه‌ای یا گسستی ۲۵۱

اختلال علامت جسمی و اختلالات مرتبط ۲۵۶

اختلالات تغذیه و خوردن ۲۶۳

اختلالات دفعی ۲۷۱

اختلالات خواب - بیداری ۲۷۴

اختلالات عملکرد جنسی (کژکاری جنسی) ۲۹۵

نارضایتی جنسیتی ۳۰۸

اختلالات ایدایی، کنترل تکانه و سلوک ۳۱۲

اختلالات اعتیادی و مرتبط با مواد ۳۲۱

اختلالات عصبی‌شناختی ۳۹۲

اختلالات شخصیت ۴۴۶

- اختلالات پارافیلیک..... ۴۵۹
- سایر اختلالات روانی و کدهای اضافی..... ۴۶۸
- اختلالات حرکتی و سایر عوارض جانبی ناشی از داروها..... ۴۷۱
- سایر حالاتی که ممکن است کانون توجه بالینی قرار بگیرند..... ۴۹۷

طبقه‌بندی DSM-5-TR

جلوی نام هر اختلال، کدهای ICD-10-CM داخل پرانتز آورده شده است. خطوط فاصله نشان‌دهنده کد ICD-10-CM هستند که به زیر نوع، شاخص اختلال یا دسته ماده مخدر مورد نظر بستگی دارند. برای آشنایی با کدگذاری‌های دوره‌ای DSM-5-TR و سایر به روزرسانی‌های آن به آدرس www.dsm5.org مراجعه کنید.

در مورد تمام اختلالات روانی ناشی از یک بیماری طبی دیگر توجه داشته باشید که: نام بیماری طبی مسبب را به صورت زیر همراه نام اختلال روانی ناشی از [بیماری طبی] ذکر نمایید. کد و نام بیماری طبی باید در ابتدا و قبل از اختلال روانی ناشی از بیماری طبی آورده شود.

اختلالات عصبی‌رشدی

اختلالات رشدی ذهنی

-/- اختلالات رشدی هوش (کم‌توانی ذهنی)

شدت فعلی را معین نمایید:

F۷۰ خفیف

F۷۱ متوسط

F۷۲ شدید

F۷۳ عمیق

F۸۸ تأخیر رشدی کلی

F۷۹ اختلال نامعین رشدی هوش (کم‌توانی ذهنی)

اختلالات ارتباطی

F۸۰/۲ اختلال زبانی

F۸۰/۰ اختلال صوت تکلم

F۸۰/۸۱ اختلال فصاحت با شروع در دوره کودکی (لکنت زبان)

نکته: مواردی که در سنین بالاتر شروع می‌شود به‌منزله اختلال

فصاحت با شروع در دوره بزرگسالی با کد F۹۸/۵ تشخیص‌گذاری

می‌شوند

F۸۰/۸۲ اختلال ارتباطی اجتماعی (کاربردی)

F۸۰/۹ اختلال ارتباطی نامعین

اختلالات طیف در خودماندگی

F۸۴/۰ طیف اختلال در خودماندگی

شدت فعلی اختلال را مشخص کنید: نیازمند حمایت خیلی زیاد،

نیاز به حمایت زیاد، نیازمند حمایت

مشخص کنید اگر: همراه تخریب ذهنی یا بدون آن است. همراه

اختلالات زبانی یا بدون آن است.

مشخص کنید اگر: همراه یک بیماری طبی دیگر یا ژنتیکی یا

عامل محیطی است.

(نکته در کدگذاری: از کدهای اضافی برای شناسایی بیماری طبی

دیگر یا بیماری ژنتیکی استفاده کنید):

همراه با یک مشکل و عصبی‌رشدی، روانی یا رفتاری است.

مشخص کنید اگر: همراه با کاتاتونیا است (از کد اضافی F ۰۶/۱

استفاده کنید)

اختلال کم توجهی / بیش فعالی

- / - اختلال کم توجهی / بیش فعالی

مشخص کنید اگر: در فروکش نسبی

شدت فعلی را مشخص نمایید: خفیف، متوسط، شدید

مشخص نمایید آیا:

F۹۰/۲ علائم بالینی مرکب

F۹۰/۰ بی توجهی وجه بارز علائم بالینی است.

F۹۰/۱ بیش فعالی / تکانشگری وجه بارز علائم بالینی است.

F۹۰/۸ سایر انواع معین اختلال کم توجهی / بیش فعالی

F۹۰/۹ اختلال نامعین کم توجهی / بیش فعالی

اختلال یادگیری اختصاصی

- / - اختلال یادگیری اختصاصی

شدت فعلی را مشخص نمایید: خفیف، متوسط، شدید

مشخص کنید اگر:

- F۸۱/۰ همراه نقایص خواندن است (معین کنید اگر: قرائت صحیح کلمات، سرعت و فصاحت خواندن، درک مطلب)
- F۸۱/۸۱ همراه نقایص بیان نوشتاری است (معین کنید اگر: دیکته صحیح کلمات، دقت در استفاده از دستور زبان و نقطه‌گذاری جملات، وضوح و نظام‌مندی بیان نوشتاری مختل است.)
- F۸۱/۲ همراه نقایص ریاضیات (معین کنید اگر: درک اعداد، حفظ کردن قواعد حساب، دقت یا روان بودن محاسبات، استدلال ریاضی دقیق مختل است.)

اختلالات حرکتی

- F۸۲ اختلال هماهنگی رشدی
- F۹۸/۴ اختلال حرکات قالبی
- مشخص کنید اگر: همراه رفتارهای خودآسیبی یا بدون رفتارهای خودآسیبی است.
- مشخص کنید اگر: همراه یک بیماری طبی یا ژنتیک شناخته شده و اختلال رشدی عصبی یا عامل محیطی است.
- شدت فعلی را معین نمایید: خفیف، متوسط، شدید

اختلالات تیک

- F۹۵/۲ اختلال تورت
- F۹۵/۱ اختلال مداوم (مزمّن) تیک حرکتی یا صوتی
- مشخص کنید اگر: فقط تیک حرکتی، فقط تیک صوتی
- F۹۵/۰ اختلال تیک موقت
- F۹۵/۸ سایر اختلالات معین تیک
- F۹۵/۹ اختلال نامعین تیک

سایر اختلالات عصبی رشدی

- F۸۸ سایر انواع معین اختلال عصبی رشدی
- F۸۹ اختلال رشدی عصبی نامعین

طیف اسکیزوفرنیا و سایر اختلالات روان‌پریشی

شاخص‌های زیر در موارد مناسب برای اسکیزوفرنیا و سایر اختلالات روان‌پریشی به کار می‌روند:

^(الف) مشخص کنید / اگر: شاخص‌های سیر بیماری که در زیر ذکر شده‌اند فقط پس از پایان یک سال از شروع بیماری به کار می‌روند: نخستین دورهٔ بیماری، در حال حاضر در مرحلهٔ حاد؛ نخستین دورهٔ بیماری، در حال حاضر فروکش نسبی؛ نخستین دورهٔ بیماری، در حال حاضر در فروکش کامل؛ دوره‌های متعدد، در حال حاضر در مرحلهٔ حاد بیماری؛ دوره‌های متعدد، در حال حاضر در فروکش نسبی؛ دوره‌های متعدد، در حال حاضر در فروکش کامل؛ مداوم؛ نامعین

^(ب) مشخص کنید / اگر: همراه با کاتاتونیا (کد اضافی F۰۶/۱ به کار برید)
^(ج) مشخص کنید: شدت فعلی هذیان‌ها، توهمات، تکلم نابسامان (آشفته)، رفتارهای روانی حرکتی نابهنجار، علائم منفی، تخریب شناختی، افسردگی و علائم مانیا

F۲۱	اختلال (شخصیت) اسکیزوتایپی
F۲۲	اختلال هذیانی ^{الف، ج}
F۲۳	نوع ر/ معین کنید: نوع اروتومانیک، نوع خودبزرگ‌بینی، نوع حسادت، نوع گزند و آسیب، نوع جسمی، نوع مختلط، نوع نامعین مشخص کنید / اگر: همراه با محتوای غریب و ناممکن اختلال روان‌پریشی گذرا ^{ب، ج}
F۲۰/۸۱	مشخص کنید / اگر: همراه با عامل(های) استرس‌زای آشکار، بدون عامل(های) استرس‌زای آشکار، با شروع پیرازایمانی اختلال اسکیزوفرنی فرم ^{ب، ج}
F۲۰/۹	مشخص کنید / اگر: همراه با ویژگی‌های پیش‌آگهی خوب ویژگی‌های پیش‌آگهی خوب اسکیزوفرنیا ^{الف، ب، ج}
- / -	اختلال اسکیزوافکتیو ^{الف، ب، ج} مشخص کنید / آیا:
F۲۵/۰	نوع دوقطبی
F۲۵/۱	نوع افسرده
- / -	اختلال روان‌پریشی ناشی از دارو/ مواد ^ج

برای کاربرد کدهای ICD-10-CM، به دسته‌های گوناگون مواد و

اختلال روان‌پریشی اختصاصی ناشی از مواد یا دارو از مبحث اختلالات اعتیادی و مرتبط با مواد مراجعه کنید. همچنین برای کسب اطلاعات بیشتر به مجموعه ملاک‌های تشخیصی و روند ثبت مرتبط با هر اختلال در کتابچه راهنما مراجعه کنید.

نکته در کدگذاری: کد CD-10-CM بستگی به وجود یا نبود اختلال مصرف مواد هم‌ابتلا برای همان دسته از مواد دارد. در هر موردی، یک تشخیص مجزای اضافه از اختلال مصرف مواد لزوماً گذاشته نمی‌شود.

مشخص کنید اگر: شروع در حین دوره مسمومیت، شروع در دوره ترک (محرومیت)، شروع پس از مصرف دارو

- / - اختلال روان‌پریشی ناشی از یک بیماری طبی دیگر^ع
مشخص کنید آیا:

F۰۶/۲ همراه هذیان

F۰۶/۰ همراه توهم

F۰۶/۱ کاتاتونی مربوط به یک اختلال روانی دیگر (شاخص کاتاتونیا)

F۰۶/۱ اختلال کاتاتونیک ناشی از یک بیماری طبی دیگر

F۰۶/۱ کاتاتونیای نامعین

توجه: نخست سایر علائم مربوط به دستگاه عصبی و عضلانی - اسکلتی را با کد R۲۹/۸۱۸ کدگذاری کنید.

F۲۸ سایر اختلالات معین طیف اسکیزوفرنیا و روان‌پریشی

F۲۹ طیف اسکیزوفرنیا و سایر اختلالات نامعین روان‌پریشی

اختلال دوقطبی و اختلالات مرتبط

شاخص‌های زیر را در موارد مناسب برای اختلال دوقطبی و اختلالات مرتبط به کار برید.

^(الف) مشخص کنید: همراه ناراحتی اضطرابی (شدت فعلی را معین نمایید: خفیف، متوسط، متوسط تا شدید، شدید)؛ همراه ویژگی‌های مختلط؛ همراه تندچرخ؛ همراه ویژگی‌های ملانکولیک؛ همراه ویژگی‌های آتیپیک؛ همراه ویژگی‌های روان‌پریشانه هماهنگ با خلق؛ همراه ویژگی‌های روان‌پریشانه ناهماهنگ با خلق؛ همراه کاتاتونیا (از کد اضافه F۰۶/۱ استفاده نمایید)؛ با شروع پیرازایمانی؛ با الگوی فصلی

^(ب) مشخص کنید: همراه ناراحتی اضطرابی (شدت فعلی را معین نمایید: خفیف،

متوسط، متوسط تا شدید، شدید)، همراه ویژگی‌های مختلط، همراه
تندمزاجی، با شروع پیرازایمانی، با الگوی فصلی

- / - اختلال دوقطبی I الف

- / - دوره فعلی یا آخرین دوره بیماری مانیا

F۳۱/۱۱ خفیف

F۳۱/۱۲ متوسط

F۳۱/۱۳ شدید

F۳۱/۲ با علائم روان‌پریشی

F۳۱/۷۳ در فروکش نسبی

F۳۱/۷۴ در فروکش کامل

F۳۱/۹ نامعین

F۳۱/۰ دوره فعلی یا آخرین دوره بیماری هیپومانیا

F۳۱/۷۱ در فروکش نسبی

F۳۱/۷۲ در فروکش کامل

F۳۱/۹ نامعین

- / - دوره فعلی یا آخرین دوره بیماری افسردگی

F۳۱/۳۱ خفیف

F۳۱/۳۲ متوسط

F۳۱/۴ شدید

F۳۱/۵ با علائم روان‌پریشی

F۳۱/۷۵ در فروکش نسبی

F۳۱/۷۶ در فروکش کامل

F۳۱/۹ نامعین

F۳۱/۹ دوره فعلی یا آخرین دوره نامعین

F۳۱/۸۱ اختلال دوقطبی II

دوره فعلی یا آخرین دوره بیماری را مشخص کنید: هیپومانیا،
افسردگی الف

سیر بیماری را مشخص نمایید اگر حائز ملاک‌های کامل یک دوره

خلقی نیست: در فروکش نسبی، در فروکش کامل

شدت بیماری را معین نمایید اگر حائز ملاک‌های کامل یک دوره

افسردگی اساسی است: خفیف، متوسط، شدید

F۳۴/۰ اختلال خلق ادواری (سیکلوتایمی)

مشخص کنید / اگر: همراه ناراحتی اضطرابی است (شدت فعلی را

معین نمایید: خفیف، متوسط، متوسط تا شدید، شدید)

- / - اختلال دوقطبی و اختلالات مرتبط ناشی از دارو/ مواد

نکته: برای کاربرد کدهای ICD-10-CM، به دسته‌های گوناگون مواد و اختلال دوقطبی و اختلالات مرتبط اختصاصی ناشی از مواد یا دارو از مبحث اختلالات اعتیادی و مرتبط با مواد مراجعه کنید. همچنین برای کسب اطلاعات بیشتر به مجموعه ملاک‌های تشخیصی و روند ثبت مرتبط با هر اختلال در کتابچه راهنما مراجعه کنید.

نکته در کدگذاری: کد در ICD-10-CM بستگی به وجود یا نبود اختلال مصرف مواد هم‌ابتلا برای همان دسته از مواد دارد. در هر موردی الزاماً یک تشخیص جداگانه اضافی از اختلال مصرف مواد گذاشته نمی‌شود.

مشخص کنید اگر: شروع در حین دوره مسمومیت، شروع در دوره

ترک (محرومیت)، شروع پس از مصرف دارو

- / - اختلال دوقطبی و اختلالات مرتبط ناشی از یک بیماری طبی

دیگر

مشخص نمایید اگر:

F۰۶/۳۳ با ویژگی‌های مانیا

F۰۶/۳۳ با دوره شبیه مانیا یا هیپومانیا

F۰۶/۳۴ با ویژگی‌های مختلط

F۳۱/۸۹ سایر اختلالات معین دوقطبی و اختلالات مرتبط

F۳۱/۹ اختلال نامعین دوقطبی و اختلالات مرتبط

F۳۹ اختلال خلقی نامعین

اختلالات افسردگی

F۳۴/۸۱ اختلال کژتنظیمی خلقی ایذایی

- / - اختلال افسردگی اساسی

^(الف) مشخص کنید: همراه ناراحتی اضطرابی (شدت فعلی بیماری را معین نمایید:

خفیف، متوسط، متوسط شدید، شدید)؛ با ویژگی‌های مختلط؛ با ویژگی‌های

ملانکولیک؛ با ویژگی‌های آتیپیک؛ با ویژگی‌های روان‌پریشی هماهنگ با

خلق؛ با ویژگی‌های روان‌پریشی، ناهماهنگ با خلق؛ با کاتاتونیا (از کد اضافه

F۰۶/۱ استفاده نمایید)؛ با شروع پیرازایمانی؛ با الگوی فصلی